

האשה שנפלו פרק שמיני כתובות

מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא ע"יה עבדה ב'. הא פשיטא דכשיבמה מותר לזא עליה ביאות הרבה כמו שירצה ולית לן למימר מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה דביאה ראשונה דכצבא הוא דלא אמר רחמנא ויבמה כדי לגרשה לאלתר אבל בנישואי אחריני אימא תיקום באיסור אשת אח: **התם הוא דלא כתב לה דקנאי ב'.** מתוך פירוש הקונטרס משמע דבאשתו כיון שכתב לה אם יאצדו חייב לשלם והוה אמינא דיכול לייחד קא משמע לן דאפילו הכי אינו יכול לייחד דכיון דכצורה דלית לה לא סמכה דעתא אע"ג דלית לה הויה צעילתו צעילת זנות כדמוכח בצע"פ (לעיל דף טו: ושם) וקשה לרשב"א דמשמע צריש אע"פ (שם דף נה.) דבאשתו כשמיידה לה מטלטלין סתמא ולקחה לו לאשת ביון דקנאי גבי אין עושין כתובת אשה מטלטלין בשלל קיבל עליו אחריות ועוד הקשה דמה מפסדת יבמתו כשייחד לה דכי היכי דבאשתו קאמר יבמתו נמי כשייחד לה סתם ונאצדו חזרת על נכסי צעלה הרשון פירש התם הוא דלא כתב לה כלומר אי לא תנא אלא רישא הוה אמינא דטעמא דכצעינן למימר לקמן דלא ייחד לה ליבמה כדי למכור שאר נכסים דאינו יכול למכרם כיון דלא כתב לה דקנאי אבל באשתו לא שייך לומר שלא יוכל למכור מהאי טעמא **דהא כתב לה דקנאי:**

תוספות רי"ד

מהו דתימא מצוה דרמא עליה רחמנא עבד תיקום עליה השתא באיסור אשת אח קמ"ל ואימא ה"נ איי"ק שילקחה נעשית כאשתו ע"י כפ' החולץ: ובבלבד שתהא וכו'. מ"ט אשה הקנו לו מן השמים ואין עליו לכתוב לה כתובה ואי לית לה מראשון תקינו לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: לא יאמר לה הויה דקנאי גבי אין עושין כתובת אשה מטלטלין בשלל קיבל עליו אחריות ועוד הקשה דמה מפסדת יבמתו כשייחד לה דכי היכי דבאשתו קאמר יבמתו נמי כשייחד לה סתם ונאצדו חזרת על נכסי צעלה הרשון פירש התם הוא דלא כתב לה כלומר אי לא תנא אלא רישא הוה אמינא דטעמא דכצעינן למימר לקמן דלא ייחד לה ליבמה כדי למכור שאר נכסים דאינו יכול למכרם כיון דלא כתב לה דקנאי אבל באשתו לא שייך לומר שלא יוכל למכור מהאי טעמא **דהא כתב לה דקנאי:**

קא משמע לן כרבי אבא. שאינו יכול למכור נכסי אחיו כלל וא"ת והא מרישא שמעינן לה דתנן הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע כו' וכיון דלרין לקנות אס כן אי אפשר לו למכור וי"ל דאי מרישא ה"ל דוקא כנגד כתובתה אבל כל הנכסים לא קמ"ל ממשנה יתירא: **אבל יבמת דלא אינה כתב לה ב'.** תימה ולימני היא דהכא ולא לימני היא דלקמן דאשתו שמע"י מק"ו דיבמתו וי"ל דשמא הוה אמינא סבירא איפכא:

בתחלה היו כותבין אבותיה מאתים ב'. פירוש היו מייחדים לה כתובה ולא היה אחריות הכתובה על כל הנכסים אס יאצדו אלו המעות והיו מוקנינן ולא היו נושאין נשים שלא היו רוצות לינשא שהיו יראות שמא יניעו אותם מעות שיחדו לה לכתובתה התקינו שיהו מניחין אותה צבית אציה שאין להנניען ומה שלא תיקנו מתחלה ליתן לידה אותם מעות כמו שתיקנו בסמך כשהיו עושין מהן קלמות היינו משום דלין דרך ליתן לה מעות לשמור אבל כלים רגילה היא לשמור א"י ואלא ממש היה נתון מעות ומיהו אין כל כך המעות צרשותה כמו הקלמות שנותנת בהם חפציה והם כל שעה אצלה ולא היו היורשין יכולין להנניעם כמו המעות ואפילו היו יכולין להנניען כמו המעות אינו ראשין דכשרואין אותן ניכר לכל שהוא שלה וכן פירש ר"ח שהיו נותנים לה ועדיין כשהיה כועס עליה אומר לה לני אצל כתובתיך צבתמילה לא היה אומר לה שפעמים כשהיה דחוק למעות היה מפיסה ומלוה לו והוא משלם לה אצל עכשיו אינס צרשותה ולא היה נהנה מהם כלל התקינו שיהו מניחין אותם צבית חמיה והיתה עושה מהן קלמות וכשהיה דחוק למעות צבית היתה משאלת לו למשכנס ועדיין כיון שלא היה אלא ריוח מועט כשכועס הרבה אומר לה טלי כתובתיך ואלו עד שצא שמעון בן שטח ותיקן שיהיו כל נכסיו אחראין ולא היה מייחד לה כלום וסומכת על כל נכסים שעתה היה קשה עליו להוציא מעות וליתן לה: **עביט** של נחושת גרסינן. שנותנין זו ענינים ומוליקן למערתא ודוגמתו צפרק אחיו נשך (צ"מ דף עב:)

הדרן עלך האשה

נעשים לאשמו. דכתיב לאשה קרא יתירא: **אשה הקנו לו.** ליבם זה מן השמים אין עליו לכתוב לה שטר נישואין: **מאי וכן לא יאמר.** פשיטא מי גריעה אשתו מיבמתו: **הסם הוא.** גבי יבמתו קאמרין שלא ייחד לה מעות לפני שולחנו: **דלא כתב לה.** כתובה היא יבם דליכתוב זה נכסים: **דקנאי.** ככר: **ודקנינא.** שאני עמיד לקנות. הלכך איכא אציה דלא סמכה דעתה שלא יאצדו המעות: **גירסה אין.** הוא דאמרין אין לה אלא כתובה ואס בא למכור מן השאר ימכור: **לא גירסה.** לא ימכור כלום: **קא משמע לן כרבי אבא.** דלעיל אס ישראל הוא מגרשה בגט ומחזירה. ואס תאמר מרישא שמעינן לה דקתני כל נכסיו אחראין התם ענה טובה הוא דהא גבי אשתו נמי תנן הכי אבל מהך משנה יתירא שמעינן דווקא גירסה דלי לא למאי קתני לה אי משום היא גופה פשיטא דאין לה אלא כתובתה אלא ודאי לדיוקא דליה תנייה למידק הא לא גירסה לא: **מאי קא משמע לן.** צבימה: **סנינא.** לה באשתו ומאי חולמיה דיבמתו דליטריך למיתנייה: **דניס לה כתובה מיני.** אלא על נכסי צעלה הרשון: **היו נוספין בו.** ולא היו משעבדים נכסיהן לאחריות הכתובה: **ולא היו נושאין נשים.** שלא היו רוצות לינשא להם אמרו לכשימות או יגרש לא נמלא לגבות כלום שהיורשין יניעו מעות של ירושה: **צבית חמיה.** צבית צעלה: **עשירות.** שכתובת מרובה: **קלמוס.** כמין סל שנמחת על ראשה ונותנת בה פלגיה לאחר שנתמללה הפלך טווי: **עביט.** למימי רגלים: **טלי כפוסתין ואלו.** לפי שהיתה מיוחדת לכן: **כל נכסי אחראין.** ולא ייחד לה כתובה צמטלטלין:

הדרן עלך האשה

מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה והשתא תיקום עליה באיסור אשת אח קא משמע לן ואימא הכי נמי אמר קרא ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו: בלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון: **מאי מעמא** אשה הקנו לו מן השמים ואי לית לה מראשון אית לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: **בלא יאמר לה הרי כתובתיך:** מאי וכן מהו דתימא התם הוא דלא כתב לה דקנאי ודקנינא אבל הכא דכתב לה דקנאי ודקנינא אימא סמכה דעתה קמ"ל: **גירשה אין לה אלא כתובתה:** גרשה אין לא גרשה לא קא משמע לן כרבי אבא: **החזירה הרי היא ככל הנשים ואין לה אלא כתובתה:** החזירה מאי קא משמע לן תנינא אההמגרש את האשה ומחזירה על מנת כתובה ראשונה מחזירה מהו דתימא אשתו הוא דאיהו כתב לה כתובה מיניה אבל יבמתו דלא איהו כתב לה היכא דגרשה ואהדרה אימא כתובתה מיניה קא משמע לן: **אמר רב יהודה בראשונה היו כותבין לכתולה מאתים ולא למנה מנה והיו מוקנינן ולא היו נושאין נשים עד שבא שמעון בן שטח וותיקן כל נכסיו אחראין לכתובתה:** תניא נמי הכי בראשונה היו כותבין לכתולה מאתים ולא למנה מנה והיו מוקנינן ולא היו נושאין נשים התקינו שיהיו מניחין אותה בבית אביה ועדיין כשהוא כועס עליה אומר לה לני אצל כתובתיך התקינו שיהיו מניחין אותה בבית חמיה עשירות עושות קלמות של כסף ושל הזהב עניות עושות אותה עביט של מ"ד. פי וכו' היה עושים מפני שלא היו רוצים לשעבד נכסיהם וכדי שיוכלו למכורם אם יצטרכו ולא ימנעו לקוחות מפני האשה שיש לה עליון שיעבדו כתובתה. ועדיין כשהוא כועס עליה אומר לה טלי כתובתיך וצא. פי מפני שהיתה מיוחדת ומכונת לו הי' קל בעיניו להוציאה התקין שמעון בן שטח שיכתוב כל נכסי אחראין לכתובה. פי ולא לייחד לה מטלטלין לכתובה ומה ששנינו לעיל כפ' נערה לא כתב לה כל נכסי דא"ל אחראין לכתובה חייב מפני שהוא תב"ד זהו ב"ד של שמעון בן שטח ובימי נשיית משנה זו: (לא) ואלא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן ואע"פ שכתב לה

(א) יבמתו לו. פה. לעיל נ: קדושין ב: (ב) לעיל א: לקמן פט: (ד) ועי' שבת טו: (ה) [מתוך פירוש רש"י מוכח דלא היה צנזרסס שלשה מינות הללו על מימי נערים וע"ע מוס' ד"ה עביט: (ו) ל"ל לה.

תורה אור השלם

1. כי ישבו אחים יחדו וזמן אחד מוקד ובן אין לו לא תדיה אשת הפת החרובה לאיש וי' יקבה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: דברים כה ה

מוסף רש"י

אשה הקנו לו. ליבם מן השמים. ולא שעבד נכסיו לכתובה ויכול למוכר כל עת שירצה (יבמות טז.) ואי לית לה מראשון. דלית ליה נכסיו (שם.) ותקין כל נכסיו אחראין לכתובתה. שיהא סתם לה כל נכסי אחראין לכתובה. לפי שהיה מייחד לה כתובה וכשהיה כועס עליה אומר לה טלי כתובתיך ואלו (שבת יד.) הדרן עלך האשה שנפלו

תוספות רי"ד (המשך)

כותבין כל נכסי אחראין לכתובה. גמיה בראשונה היו כותבין לכתולה ר' ולא למנה ק' והיו מוקנינים ולא היו נושאים נשים התקינו שיהיו מניחין כתובה בבית אביה וכשהיה כועס עליה א"ל לני אצל כתובתיך התקינו שיהיו מניחין אותן בבית חמיה עשירות עושות אותה קלמות של כסף ושל הזהב עניות עושות אותה עביט של מ"ד. פי וכו' היה עושים מפני שלא היו רוצים לשעבד נכסיהם וכדי שיוכלו למכורם אם יצטרכו ולא ימנעו לקוחות מפני האשה שיש לה עליון שיעבדו כתובתה. ועדיין כשהוא כועס עליה אומר לה טלי כתובתיך וצא. פי מפני שהיתה מיוחדת ומכונת לו הי' קל בעיניו להוציאה התקין שמעון בן שטח שיכתוב כל נכסי אחראין לכתובה. פי ולא לייחד לה מטלטלין לכתובה ומה ששנינו לעיל כפ' נערה לא כתב לה כל נכסי דא"ל אחראין לכתובה חייב מפני שהוא תב"ד זהו ב"ד של שמעון בן שטח ובימי נשיית משנה זו: (לא) ואלא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן ואע"פ שכתב לה

כל נכסי אחראין לכתובה אסר לייחד לה מטלטלין כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה עין בריש פרק קמא דמכילתין:

אחריות נכסים כלקוחות דמי לכל מילי ומפני זה מוקנינן ולא היו נושאים נשים עד שבא שמעון בן שטח והתקין שיהיו